

Suon sijainti ja tila

Pyhännällä aivan Siikajoen vesistöalueen latvoilla oleva Peurasuo sijaitsee Pitkäkankaan harjumuodostuman pohjoisella kupeella. Suo on yksi suhteellisen hyvin luonnontilansa säilyttänyt laajahko suo suojeltujen ja suojelemattomien soiden keskittymässä muutoin tehokkaasti ojitetulla seudulla. Suon etelälaidalla on harjajako rantavallisteineen, muualla paljolti moreenialustan talousmetsäalueet ja lukuisat metsäsaarekkeet aikaansaaden suoaltaan moniosaisen rakenteen. Suovedet virtaavat suon itäosassa pohjoiseen, muualla suurin piirtein harjun suuntaisesti luoteeseen.

Peurasuon reunat ovat valtaosin ojitettuja, muutamat metsäsaarekkeet tai niiden osat ovat luonnollisessa yhteydessä suohon. Monin paikoin reunoja on ojitettu ”ohuelti”, vain yhdellä tai parilla ojalla. Muutamat suon yli vedetyt ojat ovat käytännössä vailla mainittavaa kuivatusvaikutusta. Suon itäisessä lahdekkeessa on kaksi karttaan merkitsemätöntä pientä poikkiojaa, jotka ovat painuneet valtaosiltaan piilopuroiksi.

Ojituksen vaikutus ojitamattomalle suolalle (noin 370 ha) jää yleisesti ottaen vähäiseksi. Suon selkeästi pohjoiseen viettävä itäinen lahdeke on kuitenkin laajalti muuttuma-kuivakko -asteinen. Suon itälaidan ojaperkauksiin liittyvä laskeutusallas on kaivettu myös tälle suon osalle. Suon itäisen lahdekkeen ja pohjoisen suoaltaan välisen salmen yli on hiljakkoin rakennettu penkkatie.

Ojituksen sekä latu- ja moottorikelkkareitin lisäksi Peurasuolla ei näy ihmistoiminnan jälkiä. Reunojituksista huolimatta suomalaisena on metsäsaarekkeitä, minikokoisine kalliosarineen ja kelokkoineen ilmeikkään rauhallinen, jopa erämainen. Peurasuota voidaan pitää luonnontilaisen kaltaisena suona.

Suoyhdistymän ja kasvillisuuden luonne

Peurasuo on suoyhdistymänä aapasuo, johon kuuluu kaksi viettokeidasosaa. Suon eteläkaakkoisosan karun rimpinevan kautta suolle tuleva vesivirta jakautuu laajan, karun ja ruoppaisen kolmiorimmen (ns. keskusvarastoaltaan) kohdalla valtaosin länteen, osin itään ulottuvaan rimmikkojonoon. Länteen ulottuva rimpipintainen osuus on karua jänteistä ruopparimpinevaa muuttuakseen Kotkansaaren etelälounaispuolisen, osittain mineraalimaasta muodostuvan portaan alapuolella keskiravinteiseksi. Pintavirtaus jatkuu länsiluoteeseen vaihtelevan rimpistä ja ravinteisuustasoista reittiä lahdekkeen kautta läntiselle Muurainsuolle, osin virraten Peurasuon pohjoisen altaan länsilaidan laajaan rimmikkoalueeseen, joka toki saa pintavirtaustäydennystä myös Kotkansaaren suunnasta. Rimpikolmiosta koilliseen ja sittemmin pohjoiseen virtaava suovesi menee pienrimpisen ja matalajänteisen viettävän lahdekkeen kautta lopulta Isonkivennevalle.

Pintavesiä ohjailevat, lähellä välipintaa olevat juotit ovat useassa tapauksessa kalvakkarahkasammalen dominoimia. Kalvakuutta esiintyy myös mm. monilla sararämeillä kuten myös koko itäisen lahdekkeen välipintaisilla jänteillä. Muutoin välipintaiset alat ovat karuja tai äärikaruja lyhytkorsinevoja ja vastaavia rämeitä, osin kalvakoita lyhytkortisia tai saraisia nevoja; varsinaisia saranevoja ja niiden rämekombinaatteja on vain nimeksi.

Vedenvirtauspaitsioihin kehittyneiden rahkarämeiden lisäksi äärikarua kasvillisuutta komeimmillaan on kahdessa viettokeidasosassa. Niistä pienempi on Kotkansaaren koillispuolella pohjoiseen viettävä lyhytkorsikeidasrämealue. Edustavampi viettokeidas on suon etelälaidalla oleva laaja rahkamassiivi, joka yläreunassaan rajautuu lievästi minerotrofiseen lyhytkorsirämeeseen ja alareunassaan muuttuu kuljunevaksi.

Kuten tällä seudulla yleisimminkin, rahkamassiivit ovat sen verran ohuita, että vaihettuminen karusta äärikaruun kasvillisuuteen on vähittäistä, ja minerotrofian relikteinä tavataan putkilokasveja pohjakerroksen jo indikoidessa äärikarua kehitysvaihetta. Peurasuolla tällaisena, ilmeisesti hyvinkin varhaisen vaiheen reliktinä esiintyy järviruoko muutamassa kohdassa.

Niissä kohdin, missä suo rajautuu kangasmetsäkasvillisuuteen, on kangasrämereunus useasti hyvin kapea, saumamainen. Laidemuodostusta ei nykyisin ole juurikaan nähtävillä, tosin sararämevyöhyke vielä merkkää laidetta paikoitellen.

Ns. ravintaisuusgradientti yltää Peurasuolla mesotrofiaan (keskiravinteisuuteen), mikä näkyy kasvistossa mm. keräpäärahkasammalen, rimpivesiherneen, siniheinän, tähtisaran, vaaleasaran, rimpivihvilän, katanjan, paatsaman, heterahkasammalen, hetesirppisammalen, villapääluikan, metsätähden ja luhtakuusion esiintymisenä. Turvetutkimusten yhteydessä vuonna 1988 oli suon itäosasta löydyntä lisäksi laaja mähkäkasvusto (Toivonen & Herranen 2008).

Vaikka Peurasuo on pohjavesiharjun kupeessa, ei lähteisyyttä suolla juurikaan ole. Ainoastaan suon lounaisosassa on kuljuneva-alueelle laskevan, yläosastaan paakkurahkasammaleisen nevujuotin yläosassa karu kausitihkupinta.

Peurasuolla ei tiedetä olevan uhanalaisia kasvilajeja. Pienialaisesti suolla esiintyvät kalvakkarämeet luokittevat uhanalaiseen luontotyyppiin.

Suolinnuston yleispiirteet

Peurasuon linnustosta ei ole tiedossa olevaa selvitystä. Heinäkuun loppupuolella 2009 tehdyn käynnin yhteydessä suolla havaittiin kurkipari, pikku jalohaukkaipoikue (tn. nuolihaukka), kapustarintoja, riekon kaksi poikuetta, harmaalokki, niittykirvinen, kuikkalintupari (tn. kaakkuri), liro, valkoviklo, metsäviklo, joutsenia + pesä, tuulihaukka ja tavipoikue. Mikään näistä lajeista ei ole valtakunnallisesti uhanalainen. Paljolti tuntuun perustuen voisi suon linnuston arvella olevan vähintäänkin tavanomaisen edustavan. Peurasuon todellinen linnustollinen arvo jää tuntemattomaksi kunnes asianmukainen linnustaselvitys on suoritettu.

Peurasuon merkitys soidensuojelun alueellisessa tarkastelussa

Peurasuo kuuluu Pyhännän keskustan itä- ja kaakkoispuoliseen arvokkaaseen suojeltujen tai luonnontilaisen kaltaisten soiden keskittymään. Soidensuojeluohjelman (Kansanneva-Kurkineva-Muurainsuo) rajausta ulottuu aivan Peurasuon länsilaidalle. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2006) aluekokonaisuus on merkittävä luonnon monikäyttöalueeksi. Pitkäkangas kuuluu pohjavesialueisiin ja osiltaan myös harjijensuojeluohjelman piiriin.

Sopivasti ennallistettuna ja suojeltuna Peurasuo olisi monipuolisena ja komeana aapasuoyhdistymänä arvokas lisä soidensuojelualueeseen. Se takaisi soihin tukeutuvalle ja Peurasuolla jo nyt laiduntavalle nimikkoeläimelle, metsäpeurallekin paremmat elinolosuhteet.

Kirjallisuus

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava 2006. – Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Toivonen, T. & Herranen, T. 2008: Pyhännällä tutkitut suot ja niiden turvevarat. Osa 1. – Turvetutkimusraportti 381: 53–54. Geologian tutkimuskeskus. Espoo.